

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum virtus moralis possit esse cum passione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

9. 55. art. 3.

cap. 6 a me-
dio, tom. 5.

lib. 9. de cin.
Lect. ca. 5. in
med. tom. 5.

1. q. 97. arti.
2. ad 2. Et 2.
2. q. 98. arti.
9. Et 4. dist.
14. q. 1. ar. 1.
9. ad 3.
* lib. 4. Topi.
cap. 3. par. 2
a principio.
† lib. 7. Phy-
sic. tex. 17.
to m. 2.
* li. 4. in fol.
6. a prin. 16.
lib. 4. in fo. 3.
a prin li. &
in sequen.

* li. 6. eth. c.
5. post me-
dium. to. 5.
In contr.
Castine in
tiu. Celsi.
oratio, cir.
principium.
* li. 14. de ci-
ui. Dei, cap.
6. & 9. to. 5.

cap. 4. to. 5.

ad bonum & ad malum, secundū quod possunt eo-
uenire rationi, vel non conuenire: nihil autem tale
potest esse virtus, cum virtus solum ad bonū se ha-
beat, ut supra dictum est. Tertio, quia dato quod ali-
qua passio se habeat ad bonum solum, vel ad ma-
lum solum secundum aliquem modum: tamē mo-
tus passionis in quantum passio est, principium ha-
bet in ipso appetitu, & terminum in ratione, in
formitatem appetitus tendit. motus autem uir-
tutis est conuerso, principium habens in rōne, &
terminum in appetitu, secundum quod a ratione
uertur. vnde in diffinitione uirtutis moralis dicitur in 2.
Ethi. * quod est habitus electiuus in mediocritate consistēs,
determinata ratione, prout sapiens determinabit.

AD PRIMVM ergo dicendum est, quod uirtus
secundum suam essentiam, non est mediū inter pas-
siones, sed secundum suum effectum, quia scilicet
inter passiones mediū constituit.

AD SECUNDVM dicendum, quod si uirtus dicat
habitus, secundum quem quis male operatur, ma-
nifestum est quod nulla passio est uirtus: si uero dica-
tur uirtus peccatum, quod est actus uirtuosus, sic ni-
hil prohibet passionem esse uirtutem, & contrario
concurrere ad actum uirtutis, secundum quod pas-
sio uel contrariatur rationi, uel sequitur actum rati-
onis.

AD TERTIVM dicendum, quod misericordia dicitur esse
uirtus, id est, uirtutis actus, secundū quod motus ille
animi rōni feruit, quando. scilicet ita prebetur miseri-
cordia, ut iustitia conferuetur, siue cum indigētī tribui-
tur, siue cum ignoscitur penitenti, ut Aug. dicit ibi-
dem. * si tamē misericordia dicatur aliquis habitus,
quo homo perficitur ad rationabiliter miserendū,
nihil prohibet misericordiam sic dictam, esse uirtu-
tem. Et eadem est ratio de similibus passionibus.

ARTICVLVS II.

Utrum uirtus moralis possit esse cum passione.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod uir-
tus moralis cū passione esse non possit. Dicitur enim
Philosophus in 4. Top. * quod mitis est qui nō pati-
tur, patiens autē qui patitur, & non deducitur: & ea-
dem ratio est de omnibus uirtutibus moralibus. ergo
omnis uirtus moralis est sine passione.

¶ 2. Præ. Virtus est quādā recta habitudo animæ, si-
cut sanitas corporis, ut dicitur in 7. Phys. tunc de uirtus
quādā sanitas animæ esse uidetur, ut Tullius dicit
in 4. de Tusc. quæst. * Passiones autem animæ dicun-
tur morbi quidā animæ, ut in eodem lib. Tullius di-
cit. † Sanitas autē non compatitur secum morbum.
ergo neque uirtus compatitur animæ passionem.

¶ 3. Præ. Virtus moralis requirit perfectū usum rō-
nis et in particularibus: sed hic et impeditur p pas-
siones. dicitur enim Phil. in 6. Eth. * quod delectatiōes cor-
rumpunt exultationem prudentiæ & Salustius di-
cit in Catilinario, t quod non facile uerum perspicit
animus, ubi illa offiunt, scilicet animi passiones. uir-
tus ergo moralis non potest esse cum passione.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit, in 14. de ciu. Dei. * Si
puerū est uoluntas, pueros habebit hos motus. scilicet pas-
sionū: si autē recta est, non solum inculpabiles, uerū
etiam laudabiles erunt; sed nullum laudabile exclu-
ditur per uirtutem moralem. uirtus ergo moralis
non excludit passiones, sed potest esse cum ipsis.

RESPON. Dicendū, quod circa hoc fuit discordia
inter Stoicos & Peripateticos, sicut Aug. dicit 9. de
ciu. Dei. * Stoici enim posuerūt, quod passiones animæ

non possunt esse in sapiente, siue uirtuoso: Peripate-
tici uero, quorum sectam Arist. instituit, ut Aug. di-
cit in 9. de ci. Dei, * posuerunt quod passiones similes
cum uirtute morali esse possunt, sed ad medium re-
ductæ. Hæc autem diuersitas, sicut Aug. * ibidem di-
cit, magis erat secundum uerba, quam secundum
rerum sententias. Quia enim Stoici non distingue-
bant inter appetitum intellectiū, qui est uolūtas,
& inter appetitum sensitiuum, qui per irascibilem
& concupiscibilem diuiditur, non distinguebant in
hoc passiones animæ ab aliis affectionibus humanis,
quod passiones animæ sint motus appetitus sensitiui: &
licet uero affectiones, quæ non sunt passiones animæ,
sunt motus appetitus intellectiui, qui dicitur uolūtas,
sed Peripatetici distinxerunt, sed solum quantum
ad hoc, quod passiones esse dicebant quæcumque
affectiones rationi repugnantes, quæ si ex delibera-
tione oriuntur, in sapiente, seu in uirtuoso esse non
possunt, si autem subito oriuntur hoc in uirtuoso
potest accidere, eo quod animi uis, quæ appellatur
phantasia, non est in potestate nostra utrum ali-
quod incidat animo: & cum ueniunt ex terribilibus
rebus, necesse est ut sapiētes animum moueant, ita,
ut paulisper uel pauca meru, uel tristitia contraha-
tur tanquam his passionibus præuenientibus ratio-
nis officium, nec tamen approbant ista, eisque con-
sentiunt ut Augustinus narrat in 9. * De ciu. Dei, ab
Aulo Gel. dictum. Si igitur passiones dicantur in-
ordinatæ affectiones, non possunt esse in uirtuoso,
ita quod post deliberationem eis consentiatur, ut
Stoici posuerunt. Si uero passiones dicantur quæcum-
que motus appetitus sensitiui, sic possunt esse in uir-
tuoso, secundum quod sunt a ratione ordinati. un-
de Arist. dicit in 2. * Eth. quod non bene quidam
determinant uirtutes impassibilitates qualdam, &
quietes, quoniam simpliciter dicunt, sed debent
dicere, quod sunt quietes a passionibus, quæ sunt ut
non oportet, & quando non oportet.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Philo. exem-
plum illud inducit, sicut & multa alia in libris logi-
calibus, non secundum opinionem propriam, sed
secundum opinionem aliorum. Hæc autem fuit opi-
nio Stoicorum, quod uirtutes essent sine passio-
nibus animæ, quam Philosophus excludit in 2. * Eth.
coram dicens, Virtutes non esse impassibilitates.
Potest tamen dici, quod cum dicitur, quod mitis
non patitur, intelligendum est secundum passio-
nem inordinatam.

AD SECUNDVM dicendum, quod ratio illa, & oēs
similes, quas Tullius ad hoc inducit in li. de Tusc.
lanis quæstionibus, procedit de passionibus secun-
dum quod significant inordinatas affectiones.

AD TERTIVM dicendum, quod passio præueniēs
iudicium rationis, si in animo præualeat ut ei conse-
ntiatur, impedit consilium & iudicium rationis: si ue-
ro sequatur quasi ex ratione imperata, adiuuat ad e-
sequendum imperium rationis.

ARTICVLVS III.

Utrum uirtus moralis possit esse cum tristitia.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod uir-
tus cum tristitia esse non possit. Virtutes enim
sunt sapientiæ effectus, secundum illud Sapient. 8. So-
brietatem & iustitiam docet, scilicet diuina sapientia, pra-
dentiam & uirtutem: sed sapientiæ conuictus non
habet amaritudinem, ut postea subditur. ergo nec
uirtutes cum tristitia esse possunt.

¶ 2. Præ.